

Sygn. akt III AUa 870/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 sierpnia 2013 r. sygn. akt IV U 1751/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III A Ua 870/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., decyzją z dnia 18 kwietnia 2013 roku(...), wydaną na podstawie art. 101a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 z zm./ umorzył postępowanie w sprawie wniosku ubezpieczonego E. K. z dnia 12 lutego 2013 roku Jednocześnie w uzasadnieniu sporządzonym do decyzji wskazano, że dalej będzie płatna emerytura z urzędu zamiast pobieranej renty, ponieważ prawo do renty z dniem przyznania emerytury urzędowej ustało.

Ubezpieczony E. K. zaskarżył powyższą decyzję odwołaniem wniesionym w dniu 13 maja 2013 roku podnosząc, iż nie zgadza się z wydaną decyzją organu rentowego. Ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i podjęcie wypłaty

renty z tytułu niezdolności do pracy. Podniósł, że wniosek o wypłatę emerytury został skutecznie cofnięty, a więc nie było podstaw do przyznania emerytury z urzędu. Tym samym w dalszym ciągu powinna być płatna renta.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie powtarzając argumenty użyte w uzasadnieniu decyzji z dnia 18 kwietnia 2013 roku. Zdaniem organu rentowego w myśl art. 101 a ustawy emerytalnej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ustaje z dniem, od którego została przyznana emerytura zgodnie z art. 24a lub 27a. W przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do dalszego wypłacania świadczenia rentowego zamiast emerytury. Wskazany wyżej przepis art. 27a ustawy emerytalnej odnosi się do instytucji obowiązkowego zamieniania renty z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę po ukończeniu 65 lat. Osiągnięcie tego wieku wiąże się automatycznie z ustaniem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i ustaleniem z urzędu uprawnień emerytalnych. Tym samym skoro prawo do renty ustaje automatycznie z dniem przyznania emerytury urzędowej brak jest możliwości dokonania wyboru pomiędzy świadczeniami do wypłaty. Bez znaczenia pozostaje wycofanie przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę z dnia 12 lutego 2013 roku, ponieważ emerytura urzędowa przyznawana jest z mocy prawa nie zaś na podstawie wniosku.

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2013r. Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił odwołanie E. K. od decyzji z dnia 18 kwietnia 2013r..

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Ubezpieczony E. K. urodzony w dniu (...) nabył prawo do świadczenia rentowego z dniem 1 czerwca 2001 roku (decyzja z dnia 14 września 2001 roku). Decyzją z dnia 5 lutego 2007 roku prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy zostało ustalone na stałe.

W dniu (...) roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznaniu emerytury powszechnej, z uwagi na ukończenie 65 roku życia. Po rozpatrzeniu decyzją z dnia 23 lutego 2013 roku organ rentowy odmówił przyznania świadczenia emerytalnego, ponieważ ubezpieczony nie posiada co najmniej 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Kolejną decyzją z dnia 22 lutego 2013 roku przyznano ubezpieczonemu emeryturę urzędową zamiast świadczenia rentowego.

W dniu 22 marca 2013 roku ubezpieczony wystąpił z wnioskiem w sprawie wycofania wniosku o emeryturę powszechną z dnia (...) roku. Ubezpieczony podkreślił, iż chce dalej pobierać rentę zamiast emerytury, albowiem przy otrzymywanym świadczeniu rentowym może liczyć dodatkowo na dopłaty do aparatów słuchowych, do stabilizatora itp.

Organ rentowy decyzją z dnia 18 kwietnia 2013 roku umorzył postępowanie w sprawie wniosku z dnia (...) roku. Jednocześnie wskazał, iż dalej będzie płatna emerytura z urzędu zamiast pobieranej renty, ponieważ prawo do renty z dniem przyznania emerytury urzędowej ustalo (art. 101a ustawy emerytalnej).

Sąd Okręgowy uzasadniając swoje stanowisko przywołał treść art. z 27a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 z zm.) zgodnie , z którym emeryturę przyznaje się z urzędu zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy osobie, która osiągnęła wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 oraz podlegała ubezpieczeniu społecznemu albo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Zwrócił uwagę na orzecznictwo, w którym podnosi się, że celem wprowadzenia od 1 stycznia 2006 roku do prawa ubezpieczeń społecznych na podstawie przepisu art.27a ustawy z 1998r. o emeryturach i rentach z FUS zamiany rent z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę było usunięcie systemowego błędu "dożywotniej renty z tytułu niezdolności do pracy". Okoliczność ta jednak nie może pozbawić uprawnień dla ubezpieczonych do wyboru świadczenia w przypadku zbiegu prawa do świadczeń (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 kwietnia 2010 roku III AUa 3482/09).

Zdaniem Sądu Okręgowego wskazane powyżej orzeczenie chociaż dotyczyło zamiany renty z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę kolejową z urzędu nadal jest w pełni aktualne również i w niniejszej sprawie, bowiem na gruncie sprawy III AUa 3482/09 ubezpieczony również żądał przywrócenia prawa do uprzednio wypłacanej renty. Przyznanie emerytury kolejowej z urzędu spowodowało utratę posiadanego przez niego uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami PKP. W niniejszej sprawie chociaż wypłacane ubezpieczonemu E. K. świadczenie emerytalne jest o 20 zł korzystniejsze to tak naprawdę pozbawia go prawa do wcześniej otrzymywanych przy świadczeniu rentowym dopłat do np. aparatów słuchowych itp.

Sąd Okręgowy wskazał, iż w przedmiotowej sprawie organ rentowy bezzasadnie odmówił ubezpieczonemu przywrócenia wypłaty przyznanej poprzednio renty z tytułu niezdolności do pracy, w dalszym ciągu kontynuując wypłatę przyznanej z urzędu emerytury. Organ rentowy w przedmiotowej sprawie powołując się wyłącznie na art. 27a i 101a ustawy emerytalnej, nie wziął pod uwagę przepisów regulujących zbieg prawa do świadczeń, które w przedmiotowej sprawie również mają zastosowanie.

Zbieg prawa do świadczeń oznacza sytuację, w której jedna osoba spełnia warunki do otrzymania więcej niż jednego świadczenia. W stosunku do świadczeń określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS mogą zachodzić następujące zbiegi:

- a) emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej,
- b) emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy,
- c) emerytury i renty rodzinnej,
- d) renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej.

Dlatego też w oparciu o art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczony jako osoba uprawniona do dwóch świadczeń: renty z tytułu niezdolności do pracy i emerytury urzędowej może wybrać świadczenie, które będzie mu wypłacane.

W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, iż art. 27a ustawy w żadnej mierze nie wyłącza zastosowania art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej i w oparciu o ten ostatni przepis ubezpieczonemu przysługuje prawo wyboru wypłacanego świadczenia. Organ rentowy błędnie uważa, że w przypadku zamiany prawa do renty na emeryturę z urzędu nie znajduje zastosowania przepis art. 95 ust. 1 ustawy, który przyznaje ubezpieczonemu uprawnienie związane z wyborem świadczenia. Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczność, że organ rentowy z urzędu stosownie do treści przepisu art. 27a ustawy przyznał ubezpieczonemu w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego 65 lat zamiast pobieranej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy emeryturę urzędową spowodowało, że ubezpieczony jest osobą uprawnioną do dwóch świadczeń i stosownie do treści przepisu art. 95 ust. 1 może wybrać świadczenie, które będzie mu wypłacane. W sytuacji gdy ubezpieczony zgłosił wniosek o wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy w miejsce wypłacanej z urzędu emerytury kolejowej organ rentowy winien wypłacać świadczenie wybrane przez ubezpieczonego.

Jak już na wstępie wskazano celem wprowadzenia od 1 stycznia 2006 roku prawa do ubezpieczeń społecznych na podstawie przepisu art. 27a ustawy zamiany rent z tytułu niezdolności do pracy na emeryturę było usunięcie systemowego błędu "dożywotniej renty z tytułu niezdolności do pracy". Okoliczność ta jednak nie może pozbawić uprawnienia dla ubezpieczonych do wyboru świadczenia w przypadku zbiegu prawa do świadczeń.

Na poparcie powyższego twierdzenia Sąd Okręgowy powołał się na komentarz do art. 24a. Antonów, M. Bartnicki, B. Suchacki, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz, ABC, 2009, wyd. III, że "emerytury z urzędu nie przyznaje się również w sytuacji ustalenia prawa do emerytury i pobierania, jako świadczenia wybranego, renty z tytułu niezdolności do pracy".

Stosownie do treści art. 95 ust. 1 w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. W doktrynie wielokrotnie wskazywano, że treść art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej została niewłaściwie sformułowana, w związku z czym podlega wykładni zwięzającej. Interpretacja językowa tegoż przepisu prowadzi bowiem do wniosku, że organ rentowy zobowiązany jest wypłacać świadczenie wyższe, gdy u danej osoby powstanie do niego prawo w rozumieniu art. 100 ust. 1 (np. u osoby pobierającej rentę z tytułu niezdolności do pracy powstanie prawo do korzystniejszej kwotowo emerytury). Jeśliby faktycznie tak interpretować ten przepis to zachodziłaby oczywista sprzeczność z art. 129 ustawy emerytalnej, jak również zasadą wnioskowości wynikającą z art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej. Owszem regułą jest, że zbieg prawa do kilku świadczeń określonych w ustawie rodzi dla organu rentowego obowiązek wypłaty tylko jednego - wyższego - świadczenia. Zainteresowanemu przysługuje jednak wybór: jeżeli zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie będzie musiało zostać uwzględnione. Jeśli zainteresowany nie złoży żadnego oświadczenia w tej kwestii, organ rentowy kontynuuje wypłatę świadczenia wyższego. Wybór niższego z przysługujących osobie zainteresowanej świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie podlega ocenie sądu (wyrok SN z dnia 9 września 1997 r., II UKN 218/97, OSNAPiUS 1998, nr 13, poz. 401). Zainteresowany może w każdym czasie zażądać zamiany świadczenia wypłacanego na inne, również przysługujące.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴§2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji wyroku.

Apelację od tego wyroku złożył ubezpieczony.

Zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 7.08.2013r. w sprawie IV U 1751/13 w całości i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Koszalinie do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. art. 27a i 101 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez przyjęcie, że Ubezpieczonemu należy przyznać z urzędu prawo do emerytury w miejsce pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy oraz że Ubezpieczony pobiera emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

W uzasadnieniu podkreślił, że Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że Ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury. Sąd przeoczył bowiem, iż Ubezpieczony cofnął wniosek o przyznanie mu emerytury w miejsce renty z tytułu niezdolności do pracy. W ocenie ubezpieczonego wybór prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy czy do emerytury należy wyłącznie do niego. Skoro Ubezpieczony cofnął wniosek o emeryturę, to Organ rentowy jest tym wnioskiem związany i nie mógł przyznać z urzędu emerytury. Dlatego to w tym kontekście Ubezpieczony powoływał wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21.04.2010r. Oznacza to również, że nie ma znaczenia czy chodzi w sprawie o świadczenie szczególne rentowe dla kolejarzy czy świadczenie w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy. W każdym tym przypadku wybór należy do Ubezpieczonego, a nie do Organu rentowego - w myśl art. 95 ustawy o emeryturach i rentach z FUS,

Zdaniem apelującego uszła również uwadze Sądu kwestia że ustalenie (stwierdzenie), że Ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury. Ubezpieczony cofnął wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury, stąd Ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury. W takiej sytuacji Ubezpieczony nie uzyskał dodatkowego prawa do emerytury z art. 27a w/w ustawy obok prawa do renty- tak jak to sugeruje Sąd Okręgowy.

Z uwagi na to, że Sąd I-instancji nie dokonał istotnych ustaleń w sprawie, chociażby w zakresie czy i w jaki sposób został rozpatrzony wniosek Ubezpieczonego cofający wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury i wobec braku ustaleń co do uprawnień Ubezpieczonego w zakresie różnych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to zaskarżony wyrok nie może się utrzymać, stąd wnoszę jak na wstępie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie .

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Wskazać należy, że ostatecznie przedmiotem sporu zainicjowanym odwołaniem ubezpieczonego od decyzji z dnia 18 kwietnia 2013r. było ustalenie, czy organ rentowy zasadnie przyznał z urzędu prawo do emerytury i czy ubezpieczonemu przysługuje prawo wyboru świadczenia, z którego będzie korzystał.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji przeprowadził należyte rozważania na okoliczność spełnienia przez E. K. wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury z urzędu na podstawie art. 27a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Analiza prowadzonego przez Sąd I instancji postępowania słusznie prowadzi do wniosku, że ubezpieczony z chwilą osiągnięcia wieku 65 lat utracił prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zmiana obowiązujących przepisów, jak słusznie podkreślił to Sąd Okręgowy, miała zagwarantować osobą korzystających z prawa do renty, prawo do emerytury przyznanej z urzędu. Słusznie również Sąd Okręgowy nie zgodził się z ubezpieczonym i podkreślił, że E. K. nie uzyskał dodatkowego prawa do emerytury z art. 27a ustawy o emeryturach i rentach obok prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, lecz prawo do tej emerytury spowodowało ustanie prawa do renty.

Ustaień tych nie może również zmienić podnoszona przez ubezpieczonego okoliczność, co do cofnięcia wniosku o przyznanie emerytury. Skoro przepisy prawa przewidują możliwość nabycia prawa do świadczenia z urzędu, to złożenie wniosku bądź jego cofnięcie jest bezprzedmiotowe przy ustalaniu prawa do świadczenia.

Dodatkowo należy podnieść, że Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela konstatację Sądu Okręgowego, co do niemożności czynienia analogii w przedmiotowej sprawie co do okoliczności będących podstawą wyrokowania przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, w sprawie wskazywanej przez ubezpieczonego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zgromadzony przez Sąd Okręgowy materiał dowodowy w pełni potwierdził okoliczność, że decyzja organu rentowego jest zgodna z obowiązującym prawem.

Kierując się przedstawioną argumentacją, a także uwzględniając fakt, iż nie dopatrzone się uchybień, ani materialnych ani procesowych, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest trafne oraz odpowiada prawu, a wydanie wyroku reformatoryjnego albo kasatoryjnego byłoby bezpodstawne. Mając na względzie powyższe, uznając bezzasadność apelacji – na podstawie przepisu art. 385 k.p.c. – orzeczono jak sentencji wyroku.

SSA Roma Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górka